

VIII.

Holló-Kő Vára.

Tekintetbe vévén a' Hollókői várat, melyet Istvánffy jeles Irónk *Castrum Corvi-nak* nevezett, meg kell vallanunk, hogy nem a' helynek, és környéknek szépsége, hanem inkább a' hajdani idők' mostoha történetei, és leginkább a' bátorságos helynek keresése ösztönözte a' hajdaniakat, ezen várnak egy magas hegy' tetején lévő kő-sziklára való építésére.

Hogy ezen vár a' XIII. században már fennállott, kitetszik Katona Istvánnak a) ezen szavaiból : „Carolus I. Rex Hungariae Castrum Holloku vocatum in Comitatu Neugradiensi, Magistro Thomae, filio Farkasii (Volfgangi vel Lupi) ex quo familia de Zechen, Castellano de Lublyó donat; quod cum Mathaeus de Trenchin, damnandae memoriae, Regi infidelis, cum complicum nefanda caterva prope Civitatem Cassa conflixisset: idem Thomas laudabiliter non sine largi sui crucis emanatione dimicaverit, in quo bello Myscus, filius Petri eidem Mathaeo adhaesit, et praedictum Castrum proditorie aemulis Regis tradidit.“

Leginkább használtatott ezen vár IV. Béla alatt, a' Tatárok' kegyetlen pusztítása' idejében. Hogy ezen vár nem egyszerre, hanem szakaszon-

a) Steph. Katona, in Hist. critica, ex M. S. Danielis Cornidesz, Tom. VIII. pag. 268.

kint építettett, kitetszik az még ma is; a) mert a' közepe' táján mintegy öt szegű torony' maradványa látszik, melly igen ormatlan, szegmérték és minden jó rend nélkül való, 's két külön kö-fallal van körül-kerítettve. Hogy ez idő'jártával megerősítettett, kitetszik a' későbbi munkából. Dél, napnyugot, és éjszak felé fekvő részén győzhetetlen ezen vár, a' szikla' meredeksége miatt. Egy hajításnyira napkeletfelé egy kö-szikla vagy on, melly *Gond-Hegynek* neveztetik még most is; ennek szomszédságában van a' nálánál magasabb *Sárhegy*, melly is nagy erdőségek között hosszan elterjed, 's két oldalát mély völgyek kerítik. Ezen várnak omladékai között egy ideig némelly szegény lakosok tanyáztak, a' kiknek a' hegynek hajlásain könnyebb volt ugyan, de hosszabb is a' felmenetelek.

Ezen völgyet magas hegyek kerítik körül, nevezetesen délfelé a' *Hárs-Bértz*; még ennél is magasabb a' *Fekete-Hegy*, és az ehez legközelebb lévő *Babiki* nevezetű, melly sűrű és hosszas erdőséggel van gazdagon megrakva. Éjszakfelé szőlő-hegyek látszattak, de nem nagyok, az akkori lakosoknak erejekhez képest, mellyekről az iratik, hogy benne hajdan különös nagyságú szőlő-szemek termettek.

Ri volt légyen ezen vár' építetője, azt nem lehet megbizonyítani, 's a' vár' neve sem vezet bennün-

a) Bél Mátyás a' 110. lapon.

ket valami hajdani nagy ember nevezetére. Ezen várnak még tsak külön határa sintsen, mert ez a Bátka nevezetű Pusztá határában fekszik, melly egy részről G. Forgách, más részről pedig Szemerei maradéki jussainak tartatik.

Azt adja előnkbe egy tudós és hiteles Irónk, a) hogy ezen Hollókői várat Mikus nevű vitéz bírta, a' ki hűségtelenül Trentsini Mátéhoz állott, 's azért Károly Király elvette tőle a' várát, és azt több jószágaival együtt Szécsényi Farkas Tamásnak adta 1513-ban. b)

Ezen vár is szerentsétlen eseteket ért hajdan. Már 1552. eszt. I. Ferdinánd alatt, Saági Andás' és Csáky Imre egyet nem értések és vetélkedések miatt, Eunuchus Basa által tsak könnyen a' Törökök' hatalma alá jutott, a' kik ezt negyvenegy esztendeig egész hatalommal bírták, mind addig tudniillik, míg 1593-dik eszt. Tiefenbach és Pálffy Miklós vitéz vezérek által Fülek vára vissza-foglaltatván, ezen vár is ugyan azon időben üresen hagyattott a' Törökök által, 's így a' Magyarok' kezére vissza került, c) a' kik is 60. eszt. békességgel bírták; de 1663-ban újra nagy erővel berohanván a' Török Magyar Országba, először Újvárt, több azon környéken fekvő várakkal elfoglalta,

a) Buday Ezsaiás.

b) 1335. eszt. bírta még, Stemmatogr. Lehotzky szerint Part. II. pag. 126.

c) Azonnal meg is erősítettett 1608. eszt. II. Mátyás' koronaztatása után Art. 15. §. 23.
Nógrád Várm. Leírása III. Köt.

azután Szécsényt is; a' Hollókői vár pedig Berki Mátyas és Nagy Orbán kormányozók által, bizonyos feltételek alatt nekie által-adattatott, 's így ezen vár újra husz esztendeig az ellenség' hatalma alatt sinlődött, mind addig, míg 1683-ban Béts mellett megverettetett és el is széljesztetett a' Török, a' mikor Szécsény is vissza-foglaltatott a' Lengyelek' segítségével, 's Hollókő is a' Magyarok' hatalma alá visszajött.

Már most itten semmi bátorságos menedék-hely nintsen, hanem tsak az elhányt maradványok látszanak.

A' Szécsényi Járásban fekszik.

IX.

Balassa Gyarmat Vára.

Gyarmatnak hajdani épségéhez, erejéhez, ditsőségéhez, mostani milétét nem is hasonlithatni; mert ezen várnak már most tsak némelly omladéki látszanak az Ipoly' partján. Ezen vár a' bajnok vitéz régi gyökeres Balassa familiának kedves lakhelye volt, 's azt mondták a' régiek, hogy benne *Mars' ereje fészket vert!*

A' Balassa Nemzetség' tagjai, mint a' Divényi, Kékkői és Gyarmati váraknak tulajdonosai, ezeknek kormányját senkinek sem akarták által engedni, hanem ditsőségre vágyván inkább kívánták ezeket személyesen oltalmazni, mint sem ol-